

SIYOSIY TATQIQOQLARDA TIZIMLI YONDASHUV

Safarov Bekzod

*Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti
Ijtimoiy fanlar fakulteti Siyosatshunoslik yo'nalishi 3- kurs talabasi*

Anotatsiya: Siyosiy tadqiqotlar, siyosiy sistemalar, siyosat, siyosiy tizimlar, hokimiyat organlari, siyosiy partiyalar, siyosatshunoslik, davlat siyosati, siyosiy mafkuralar va boshqalar kabi siyosiy mavzularga oid ma'lumotlar to'plash, tahlil qilish va o'rganishni o'z ichiga olgan ilmiy jarayonlardir. Bu turlar siyosiy tadqiqotlar, siyosiy va ijtimoiy rivojlanish, siyosiy qarorlarni qabul qilish, hokimiyat tizimlarini tahlil qilish, siyosiy va uning mohiyatiga oid tushunchalarni rivojlantirish va boshqalar kabi ko'plab muammolar yechishda yordam berishi kabilar aytib o'tilgan.

Kalit so'zlar: Siyosat, muammo, tizim, partiya, rivojlanish, mafkura, organ va faoliyat.

Siyosiy tadqiqotlarda tizimli yondashuv muhim ahamiyatga ega bo'lib, bu yondashuv boshqa sohalardagi tadqiqotlardan ko'ra bir necha xususiyatlarga ega. Siyosiy tadqiqotlarda tizimli yondashuv, ma'lumotlarning to'planganing va tahlil qilinganing bir qat'iy jarayon bo'lib, bu jarayon odatda ahamiyatli va o'z-i bilan qiyin bo'lgan ma'lumotlarning aniqligini baholashga yordam beradi. Siyosiy tadqiqotlarda tizimli yondashuv, ma'lumotlarni to'plash, tahlil qilish, natijalarni tanlash va o'zgaruvchilarni tasniflash kabi jarayonlarda yordam beradi. Bu yondashuv tushunchalar, siyosiy ko'rsatgichlar, ijtimoiy maqsadlar, dolzarb yo'nalishlar, siyosiy bosqichlar va boshqa ko'nikma bo'yicha tahlil imkoniyatlarini o'z ichiga oladi. Siyosiy tadqiqotlarda tizimli yondashuv, demokratik jarayonlarda qonuniy tartibot va huquqiy me'yorlarga muvofiq ravishda olib boriladi. Bu tizimli yondashuvning maqsadi, obyektiv, tajribavi, ko'plab yo'nalishlarni qamrab oluvchi va jamoat tashabbuslariga ega bo'lgan ma'lumotlarni taqdim etishni va siyosiy qarorlarni o'rganishda muvofiq tahlil qilishni ta'minlash. Bunday siyosiy tadqiqotlar, siyosiy jarayonlarni tahlil qilish, siyosiy qarorlarni qabul qilish va siyosiy tizimlarni rivojlantirishda juda muhim ahamiyatga ega. Bu yondashuv siyosiy jarayonlarda effektivlikni oshirish, axborotlarni sifatli tarzda to'plash, tarqatish va taqdim etishda katta yordam beradi. Siyosiy tadqiqotlar, siyosiy sistemalar, siyosat, siyosiy tizimlar, hokimiyat organlari, siyosiy partiyalar, siyosatshunoslik, davlat siyosati, siyosiy

mafkuralar va boshqalar kabi siyosiy mavzularga oid ma'lumotlar to'plash, tahlil qilish va o'rganishni o'z ichiga olgan ilmiy jarayonlardir. Bu turlar siyosiy tadqiqotlar, siyosiy va ijtimoiy rivojlanish, siyosiy qarorlarni qabul qilish, hokimiyat tizimlarini tahlil qilish, siyosiy va uning mohiyatiga oid tushunchalarni rivojlantirish va boshqalar kabi ko'plab muammolar yechishda yordam beradi. Siyosiy tadqiqotlar, siyosiy tizimlarning rivojlanishini hamda ularning o'zgarishlarini (inklyuziya, dekriminalizatsiya, demokratiklashtirish va boshqalar) o'rganadigan, tahlil qiladigan va tavsiflaydigan bir qator tajribali metodlarni qamrab oladi. Bunday tadqiqotlar odatda siyosiy fanlar, sotsiologiya, iqtisodiyot, antropologiya va tajribaviy psixologiya sohasidagi olimlar bilan hamkorlik qiladi. Siyosiy tadqiqotning muhim maqsadi, siyosiy tizimlarning rivojlanishini o'rganib chiqish, o'zgarishlarning joriy vaqt daqiqidan keyin tasirini shakllantirish, huddi uning yukoridagi jarayonlarga siyosiy kulgu berish va siyosiy karxona muammosini o'rganish, tahlil qilish va yechishdir.

Adabiyot:

Agoshkova E. B., Axlibininskiy B. V. Evolyutsiya-kontseptsiya-tizimi // Savollar-falsafa. - 1998 yil - 7-son. - 170-179-betlar.

Blauberg I. V., Sadovskiy V. N., Yudin E. G. Zamonaviy fanda tizimli yondashuv// Tizimli tadqiqot metodologiyasi muammolari. - M.: Tafakkur, 1970. - S. 7-48.

Blauberg I. V., Sadovskiy V. N., Yudin E. G. Muntazamlik va tizimli yondashuvning falsafiy tamoyili // Savollar falsafa. - 1978. - 8-son. - 39-52-betlar.

Voskoboynikov A.E. Tizimli tadqiqotlar: asosiy tushunchalar, tamoyillar va metodologiya // "Bilim. Tushunish. Malaka." - 2013. - № 6 (noyabr - dekabr).

Lektorskiy V. A., Sadovskiy V. N. "Tizimlarning umumiy nazariyasi" bilan bog'liq holda tizimlarni o'rganish tamoyillari to'g'risida L. Bertalanffy) // Falsafa savollari. - 1960. - 8-son. - S. 67-79.

Rakitov A.I. Fanning falsafiy muammolari: tizimli yondashuv. - M.: Fikr, 1977. - 270 b.

O'Konnor Jozef, MakDermott Ian. Tizimli fikrlash san'ati: ijodkorlik va muammolarni hal qilish uchun asosiy ko'nikmalar //